

**De Tiendaagse veldtocht van het
Nederlandse leger tegen de Belgen in
Augustus 1831**

Fuselier 1830 (links)

Een verslag over 2 gewone soldaten uit Zeeland en Gelderland met de naam van Gessel.

INHOUD:

- 1 Het certificaat van Willeminus uit 1831**
- 2 Het paspoort van Willeminus**
- 3 Korte samenvatting van de tocht**
- 4 Aanleiding van de spanning tussen Noord en Zuid**
- 5 Dagelijks verslag van de tiendaagse veldtocht**
- 6 Onderscheiding “het metalen kruis”**
- 7 De grootte van beide legers**
- 8 Nabeschouwing**
- 9 Een stukje genealogie Tielerwaard en Willeminus**
- 10 Een stukje genealogie Zeeland en Leendert**
- 11 Literatuurlijst**
- 12 Bronnen in het Algemeen Rijksarchief**
- 13 Archief van state 2e afdeling**
- 14 Geraadpleegde archivalia en de gevonden gegevens.**
- 15 Nederlands Leger- en Wapenmuseum**

1. Het certificaat van Willeminus uit 1831

Tussen de aan mij toegestuurde kopieën van de heer M. van Gessel uit De Bilt trof ik een copie aan van een certificaat en het paspoort, indertijd toebehorend aan Willeminus van Gessel. (Zie verderop voor de inhoud van de tekst van het paspoort) Uit de tekst valt op te maken dat Willeminus als dienstplichtig soldaat de tien-daagse veldtocht in België heeft meegemaakt. Hij ontving de medaille als milicien (dienstplichtig soldaat) die uitgereikt werd aan alle deelnemers van de veldtocht. (Een tekening van deze medaille vindt u verderop) Het certificaat en het paspoortkopie is slecht van kwaliteit daarom heb ik ze overgetypt en hierna afgebeeld.

Omdat het mij een prima thema leek om op te nemen in het familiebulletin ben ik aan een onderzoek begonnen. Eerst heb ik me de vraag gesteld of het mogelijk was om de veldtocht te kunnen beschrijven en of Willeminus tegen de achtergrond van deze beschrijving in te passen is. Verder vroeg ik me af of er misschien nog meer Van Gessels de veldtocht hebben meegemaakt. Een ander aspect van deze zaak is dat het een intrigerende gedachte is dat Willeminus of misschien nog meer van Gessels tegen Belgische naamgenoten hebben gevochten. Immers de Zeeuwse tak Van Gessel is van oorsprong Belgisch en komt uit Kozen-Wijer in de buurt van Hasselt. Een onderzoek, gedaan door Adriaan van Gessel (van de Zeeuwse tak), doet vermoeden dat deze familie haar oorsprong vindt in het gehucht Gestel net onder Beringen.

Een eerste verkenning in het Algemeen Rijksarchief in Den Haag leverde het bewijs dat er nog een Van Gessel deze veldtocht heeft meegemaakt. Deze nieuwste ontdekking betrof een Leendert van Gessel, van de Zeeuwse tak!

Deze laatste ontdekking was voor mij aanleiding genoeg om een onderzoekje te wijden aan de tiendaagse veldtocht en de rol die Willeminus en Leendert daarin gespeeld zouden kunnen hebben. Het is natuurlijk

moelijk te bewijzen of een van beiden een heldenrol heeft vervuld. De heldenrollen zijn, als we de verslagen mogen geloven, voornamelijk voor officieren en bevelvoerders weggelegd. We

mogen overigens de nodige vraagtekens zetten bij het begrip held in oorlogstijd. Vaak werd men held tegen wil en dank omdat de omstandigheden bepaalde gedragingen noodzakelijk maakten.

Omdat Willeminus en Leendert van Gessel, voor zover bekend, geen dagboeken hebben nagelaten waarin de veldtocht beschreven staat, heb ik gezocht naar dagboeken met dat onderwerp en gekeken of deze raakvlakken hebben met het verloop van de tocht voor wat betreft Willeminus en Leendert. Het toeval wil dat er een beschrijving is over de tocht van de divisie waartoe Willeminus behoorde en een beschrijving over de belegering van de citadel van Antwerpen waar Leendert op dat moment legerde.

Voor de beschrijving van de veldtocht heb ik in hoofdzaak een drietal bronnen geraadpleegd. Een vrij technische beschrijving is te lezen in een overzicht van Uijterschout ¹. Dit overzicht geeft redelijk gedetailleerd weer hoe de veldtocht is verlopen, het optreden van de legeronderdelen, de verliezen en de gevolgde tactieken. Het boek heeft ook een nadeel; het is door een militair geschreven en de Nederlandse strijdkrachten komen er altijd goed vanaf. Zelfs bij foute beslissingen weet Uijterschout toch nog de woorden glorieus, moedig, eer der Nederlandsche wapenen en vlag te gebruiken. Het boek doet een beetje brallerig aan.

De tocht, zoals die meegemaakt is door een lid van de vrijwillige schutterij, is geput uit: Bericht van de tiendaagse veldtocht. Dit bericht is in het begin van de vorige eeuw geschreven door Johannes Ludovicus Kikkert Luitenant van een Noord-Hollandse schutterij ². Het begint als volgt::

" *Journal door Johannes Ludovicus Kikkert, 2 Luit. bij het 1 Bataillon 3e Afd. Noordhollandse Schutterij van 15 October 1830 tot en met. Vermelding der bewegingen door dit bataillon gedaan, zijne lotgevallen in Noordbrab. als meede eene nauwkeurige beschrijving der 10 daagsche Veldtogt zoo als die door hem zelve is bijgewoond met verscheidene aantekeningen.*" Dit journaal is een redelijk betrouwbare weerslag van de veldtocht.

Als laatste bron heb ik geraadpleegd "Een fuselier in de Belgische opstand" ³. De aantekeningen Dagboek van Johannes van Oostendorp, Fuselier 10 afdeling 2 Battiljon 1 compagnie 1830

¹ **Nederlandsche Krijsgeschiedenis van 1568 tot heden (1935)** Een herdruk van een origineel in 1978. Uitgave Frits Knuf Bv. Buren ISBN 90.6027-279X. Oorspronkelijke titel: "**Beknopt overzicht van de belangrijkste gebeurtenissen uit de Nederlandse krijgsgeschiedenis van 1568 tot heden**" (1935) door I.L. Uijterschout. Eerste Luitenant der infanterie. (In de verdere beschrijving 'Uijterschout' genoemd)

² **Bericht van de 10 daagse veldtocht;**
België en Noord-Brabant in de frontlijn. Door J.G. Kikkert. Uitgever Donker Rotterdam 1980. ISBN 90-6100-166-8. (In de beschrijving '**Berichten**' genoemd)

³ **Een fuselier in de Belgische opstand.**
Aantekeningen van Johannes van Oostendorp over de jaren 1830-1832 door Dr. H van der Hoeven Nijhoff, Den Haag 1980. ISBN 90.247.90204.

Toevalligerwijze was er in het begin 1997 in de Koninklijke Bibliotheek een expositie over de Nederlandse Infanterie. Deze expositie heb ik bezocht. Ook heb ik het Legermuseum in Leiden bezocht om een afbeelding te pakken te krijgen van het uniform van een eenvoudig soldaat in deze periode. Deze poging mislukte bijna omdat zelfs in het museum er geen rekening gehouden wordt met de gewone soldaat. Er zijn uniformen te bewonderen van officieren en schilderijen waarop hoger geplaatsten staan afgebeeld. Een gewoon soldaat ontdekken is een frustrerende bezigheid. Gelukkig vond ik in de bibliotheek van het museum een afbeelding.

Vervolgens heb ik een drietal dagen in het Rijksarchief te Den Haag doorgebracht om de militaire archieven uit deze periode door te zoeken. Aan het eind van dit artikel geef ik een opsomming van geraadpleegde bronnen, literatuur, inventarisnummers en de daarin gevonden gegevens. Voor de liefhebber of anderen die een soortgelijk onderzoek willen starten biedt deze opsomming enige aanknopingspunten. Ik heb tijdens mijn onderzoek geprobeerd om gegevens te vinden over dit onderwerp welke alle takken Van Gessel beslaan. Het eerste archiefbezoek leverde 2 soldaten op uit twee takken, de Tielerwaardse- en de Zeeuwse tak. Het feit dat er een soldaat uit de Zeeuwse tak aan de veldtocht heeft meegedaan maakte het onderzoek nog interessanter. Ik vroeg mij af of deze soldaat misschien zijn eigen ex-landgenoten heeft bevochten dat zou dan het onderzoek een aardige wending geven. En inderdaad, de zeeuwse soldaat heeft zijn landgenoten bevochten of beter gezegd de Belgen en hun Franse hulpleger hebben de ex-Belg het land uitgedreven.

Deze wetenschap deed dit thema des te spannender worden. De beschrijving gaat over Willeminus en Leendert die bijna schouder aan schouder de tiendaagse veldtocht meemaakten. Vooral over Leendert weet ik, naar aanleiding van het verslag van Van Oostendorp, wat hij aan ontberingen heeft ondergaan, ware het dat hij niet in de citadel zelf gelegerd was maar in een naburig fort.. Ook heeft Leendert samen met de dagboekschrijver Van Oostendorp in krijgsgevangenschap in Frankrijk gezeten.

In het Nederland van 1831, net na het débacle van Brussel, waarbij de prins van Oranje heeft getracht de opstand in die stad te dempen, zongen nationalistische soldaten het volgende liedje;

Maar eenmaal komt de dag
Waarop wij allen wachten
Dan gaan we naar de grens
Om Belgen af te slachten

Maar nu terug naar Willeminus. Hij was geboren in Drumpt in de buurt van Tiel, tegenwoordig valt Drumpt onder de gemeente Tiel. Zijn vader, Jan van Gessel een eenvoudige Gelderse boer en zijn vrouw Maria de Weijer, hadden, voor zover bekend, 8 kinderen (zie verderop een stukje uit de genealogie Tielerwaard). Willeminus was de 5e zoon uit dit gezin en geboren in 1809.

In 1828, Willeminus was toen nog 18 jaar oud, moest hij zich melden voor de Nationale Militie. Willeminus werd ingedeeld bij de 13-afdeling infanterie.

(Verder in de beschrijving 'Oostendorp' genoemd)

Willeminus diende volgens zijn paspoort in de 13e afdeling van de infanterie en volgens het certificaat als fuselier. Op 7-5-1828 werd hij voor de periode van 5 jaar bij deze afdeling ingedeeld.⁴

Deze 13e afdeling (later werden de afdelingen weer gewoon regimenten genoemd) werd opgericht in 1815 om voor een deel, het 19e bataljon Nationale Militie, te participeren in een gevecht tegen Napoleon in de slag bij Waterloo, op 18 juni 1815. In 1818 werden de oorspronkelijke Bataljons omgenummerd in de Bataljons I, II, en III. In 1829 werd er een reserve bataljon toegevoegd.

Tijdens het onderzoek naar de militaire ervaringen van Willeminus en Leendert heb ik nog even gezocht naar andere Van Gessels. Van de andere takken, heb ik voor wat betreft de 10-daagse veldtocht, niets kunnen ontdekken. Dit verslag gaat dan ook uitsluitend over Leendert en Willeminus.

Ook Leendert van Gessel was een loteling⁵ en werd ingedeeld als Fuselier bij de 2e afdeling infanterie (zie verderop een deel uit de genealogie van de Zeeuwse tak.) Tijdens de tiendaagse veldtocht was zijn afdeling onderdeel van de 2e divisie. In 1833 werd zijn afdeling opgenomen in de 9e afdeling infanterie. Hij zwaaide dus af als infanterist van de 9e afdeling. Evenals Willeminus ontving Leendert het ijzeren kruis. Bovendien ontving hij de medaille, uitgereikt bij de gelegenheid van de verdediging van de citadel van Antwerpen, waar hij in een naburig fort (Vlaams hoofd) bij betrokken was. Leendert was een zoon uit een gezin van 7 kinderen. Zijn vader was afkomstig uit de gemeente Kozen in België, en net voor de veldtocht van Leendert overleden.

⁴ Deze inschrijving is te vinden in het stamboek officieren onderofficieren en manschappen onder het inventarisnummer 2.13.09 (119a) Algemeen Rijks Archief (ARA) Den Haag.

⁵ Deze inschrijving is gevonden in inventarisnummer 2.13.09(270) Algemeen Rijks Archief in

Den Haag. **Leendert van Gessel** Stamboeknummer 22783 afkomstig van de 2e afdeling infanterie nummer 14931. Vader is Renier van Gessel en moeder Lena Knuijt geboren te Ovezande 5 september 1808 laatst wonende te Ovezande. Lang 1 ellen 6 palmen drie duimen en drie strepen. Aangezicht breed, voorhoofd ordinair, oogen blauw, haar en wenkbrauwen bruin, neus dik mond ordinair, kin spits, geen merkbare teekenen. Op 1 juli 1833 overgenomen van de 2e afdeling infanterie ingevolge aanschrijven van het departement van oorlog 23-juni 1833 nummer 33. Van tevoren gediend bij de 2e afdeling infanterie op den 1 mei 1827 ingedeeld als milicien voor den tijd van 5 jaren, zijne loteling van de ligting 1827 (reserve) uit de provincie Zeeland gemeente Ovezande onder nummer 5 tot 1 juli 1833 overgegaan bij den 9e afdeling infanterie.

Gedane veldtogten, bekomen wonden, uitstekende daden; In 1830 Bij het mobiele leger bij gelegenheid van de opstand in België. In 1831 en 1832 op het Vlaamsch hoofd. Op 26 december 1832 gevangen naar Frankrijk gevoerd en op 6 juni 1833 terug. Metalen kruis 20 maart 1832. Medaille voor de Citadel van Antwerpen Op 15 november 1836 gepasporteerd wegens expiratie van dienst ingevolge autorisatie de 27 september 1836 no 21

2. Het paspoort van Willeminus

Paspoort Congé définitif
KONINGRIJK DER NEDERLANDEN
je maintiendrai

Krachtens autorisatie van het departement van oorlog
in dato 2 September 1837 no. 11, verleent de ondergeteekende
Schneider Luit. Kolonel kommanderende de 13e afdeeling Infanterie
Mits deze paspoort aan den soldaat

Van Gessel Willeminus

zoon van Jan en van Maria de Weijer
geboren te Drumpt gemeente Wadenoijen op den 31 Meij 1809.
lang 1 ellen 7 palmen 1 duimen 0 strepen, aangezicht sproetig
voorhoofd hoog, oogen blauw, neus groot, mond ordinair
kin lang, haar lichtbruin, wenkbrauwen licht bruin, hebbende
de volgende merkbare kenteekenen geene. Stamboek No. 15310
en zulks uit hoofde van expiratie van dienst bij personele oproeping
De gemelde persoon heeft bij genoemde afdeeling laatstelijk gediend, als

Milicien loteling der lijsting van 1828/reserve/uit de Provincie Gelderland
gemeente Ophemert onder No. 65 den 1 Meij 1828
zijnde deszelfs vorige Diensten, bekomen Wonden, gedane Veldtogten en bij-
zondere Daden hieronder breeder vermeld:

Staat van vorige Diensten:

Bekomen wonden, gedane veldtogten bijzondere daden.

Bij het mobiele Leger bij gelegenheid van den Opstand in België in 1830
In de Vesting van Maastricht in
1831, 1832, 1833, en 1834
Metalen kruis den 5 April 1832

.Ingevolge deswegens bestaande verordeningen op de administratie bij de
Armée, is met den bovengemelde persoon afgerekend, en nadat de waarde
der gedeponeerde goederen in zijn tegoed is gebragt geworden, aan hem tot
saldo van rekening uitbetaald de som van. ..welke hij verklaart te hebben
ontvangen

Alle Civile en Militaire Autoriteiten worden verzocht den gemelden Van
Gessel, W.

vrij en onverhinderd te laten passeren, en desnoodig, hulp en bijstand te ver-
leenen.

Handteekening van den gepaspoorteerden

Maastricht den 15 October achtien honderd Zeven en dertig

3. Korte samenvatting van de veldtocht

- 26-07-1831 Inspectie der troepen van de Derde divisie onder Generaal Meijer door Koning Willem I op de Woenselse heide.
- 29-07-1831 Benoeming door de koning van zijn zoon de Prins van Oranje tot opperbevelhebber
- 01-08-1831 Bevel van de prins vanuit zijn hoofdkwartier te Breda "voorwaarts".
De derde divisie rukte op via Postel richting Arendonck in de namiddag ging het gros van de divisie over tot bivak.
- 03-08-1831 Een snikhete dag die de mars prestaties van de jonge troepen nadelig beïnvloedde, vooral bij de derde divisie waar het gemis aan vers drinkwater bestond.
- 04-08-1831 De derde divisie rukt op over Rethy naar Moll met vooruitgeschoven posten tot aan de grote Nethe.
- 05-07-1831 De divisie marcheert van Moll naar Beeringen (rakelings langs het gehucht Gestel de vermoedelijke oorsprongsplaats van de Zeeuwse tak Van Gessel!) De hoofd colonne wordt beveiligd door een voorhoede bestaande uit o.a. de Leidse jagers, het reserve bataljon van de 8e afdeling en en detachement huzaren. De rechterflankdekking van het derde bataljon der 13e afdeling marcheert naar Quaat-Mechelen. Deze spits stuitte op de Belgen maar de Belgen werden na een paar schermutselingen verdreven. Zij werden vervolgd door de vrijwillige jagers en in de flank aangevallen door het 3e flankbataljon van de 3e afdeling. De Belgen ontruimden Quaat-Mechelen en trekken naar Beverlo. De flankdekking trok op via Blasvar naar Beeringen. De voorhoede trof in Beeringen kermisvierende Belgen. De Leidse jagers raakten in gevecht en werden al spoedig geholpen door de 13 afdeling. De Belgen vluchtten naar Lummen. Het gros van de eerste brigade overnachtte in Beeringen (Willeminus dus ook).
- 06-07-1831 Rustdag voor het veldleger om de reserve divisie de gelegenheid te geven om op lijn met de rest te komen. De reserve divisie liep in de nacht van 5 op 6 augustus in onweer en stortregens naar Hechtel-Houthalen. Het Belgische Maasleger stond in slagorde om de divisie op te vangen, nabij Ter Molen (Bokrijk). De reserve divisie raakte slaags met de Belgen en kreeg geen steun van de nabij gelegen 13e afdeling. Op een afstand van 14 km was het kanonvuur door de 13 afdeling goed waarneembaar. Slechts op aanvraag ging en detachement huzaren naar Houthalen. De Belgen hebben de aanval niet ingezet maar hebben geprobeerd de reservedivisie tegen te houden.
- 07-07-1831 De 3e divisie marcheerde naar Herck-de Stad, Scheulen en Beerbroek. (Vandaar is het ongeveer 10 km naar Weijer en Cozen). Willeminus en zijn bataljon trokken het dorp Schulen binnen en bivakkeerde daar.

De Belgen trokken een ring om Hasselt aan de kant waar zij de Nederlander verwachtten, rond het dorp Kermt. Vandaaruit werden de Hollanders onder vuur genomen.

Een Nederlandse compagnie werd bijna omsingeld maar werd op tijd door het 2e bataljon geholpen. Ook dit bataljon moest zich terugtrekken op hun beurt weer geholpen door de Friese schutters. Ook zij hadden zich verkeken op de Belgen en werden later bijgestaan door de Leidse jagers die vanuit Beerbroek de schutters te hulp schoten. De hele 3e divisie werd teruggetrokken naar Beerbroek. De gevechten werden gestopt en de partijen lagen tegenover elkaar. De 1e brigade (Willeminus) te Beerbroek en de 2e brigade te Herk. Deze dag waren er 25 gesneuvelden te betreuren aan Nederlandse zijde.

- 08-08-1831 De 3e Divisie rukt op naar Kuringen nabij Hasselt. De Belgen trekken terug naar Cortesem en Wimmertinge. Hierbij worden 7 stuks geschut buitgemaakt waaruit later de metalen kruizen (onderscheidingen) van gemaakt zijn.
- 09-08-1831 Rustdag De 13e afdeling (1e bataljon moest in Hasselt blijven)
- 10-08-1831 Vanuit Hasselt liep Willeminus en zijn bataljon vermoedelijk door Kozen en Weijer in de richting van St. Truiden. Vandaaruit werd Tienen bereikt.
- 11-08-1831 Op deze dag was het weer raak. Op de weg naar Leuven welke het doelwit van de Nederlanders was, lagen de Belgen gereed. Ditmaal hadden de Nederlanders te maken met het Scheldeleger. Vlakbij het dorpje Boutersem kwam het tot een treffen. Het deel wat met de Belgen slaags raakten was het 2e bataljon. Het 1e bataljon (Willeminus) bleef in Tienen.
- 12-08-1831 De slotfase van de tiendaagse veldtocht, de verovering van de stad Leuven.

4. Aanleiding van de spanning tussen Noord en Zuid

Het samengaan van de oude republiek der verenigde Nederlanden met de voormalige Oostenrijkse Nederlanden was een uitvloeisel van het Wener congres dat na de val van Napoleon in 1815 de kaart van Europa opnieuw tekende.

De vereniging had de hartelijke instemming van Willem I, die als eerste prins uit het huis van Oranje de koningstitel aanvaardde. Volgens een overeenkomst zou de vereniging dienen te geschieden dat het niet zou lijken alsof de republiek haar grondgebied met een zuidelijke staat zou uitbreiden. Er diende een nieuwe staat te verrijzen waarin noord en zuid gelijke rechten hadden. Als de zuiderlingen op grond van hun bewoners aantal vertegenwoordigers zouden mogen zenden naar de Staten-Generaal dan zouden zij uitkomen op een meerderheid. Immers zij hadden een inwonersaantal van drie miljoen tegenover het noorden van 2 miljoen. Daarmee hadden zij rechtens een meerderheid. Na een periode van 15 jaar samengaan bleek dat de rechten van de zuiderlingen genegeerd werden. Daarbij kwam nog dat Willem I het land op een uitermate

autocratische manier bestuurde. Middels Majesteitlijke Besluiten werden de rechten van de zuiderlingen allengs meer ingeperkt. Duidelijk werd voor het noorden voordelige besluiten genomen. De zuidelijke liberalen zagen met lede ogen toe dat zij steeds minder invloed kregen op hun eigen land. De situatie in het zuiden nam opstandige vormen aan toen in hun buurland Frankrijk de Bourbons in de julirevolutie van 1830 van de troon verdreef. Op 8 augustus ging de koning eens poolshoogte nemen in Brussel naar aanleiding van die Franse ontwikkelingen. De koning was gewaarschuwd dat het in Brussel giste. Op 25 augustus sloeg het ongenoegen van de Brusselaars om in een plundertocht door de stad. Doelwit waren de regeringsgebouwen. De koning liet zijn beide zonen naar Brussel gaan om een inschatting van de rellen te maken en namen daarom een legertje van 9000 man mee om het een en ander recht te zetten. In dit legertje bevond zich een Van Gessel. In september viel het Brussel binnen en kreeg ongenadig klop van de Brusselaars die versterkt waren met een meute Luikenaren. Op 23 september begonnen de vijandelikheden en op de 26e september trok het leger zonder resultaat stilletjes in de nacht Brussel uit. Het militaire debacle in Brussel bleef niet zonder gevolgen. Stad na stad sloeg de stemming om in een anti-Hollandse houding. Op 4 oktober riep het voorlopige bewind in Brussel de onafhankelijkheid uit en vroegen een adellijke Duitser om de Belgische troon te bestijgen. Het leger van de Hollanders trok na de Brusselse nederlaag via de stad Mechelen naar Antwerpen. Daar speelde zich het tweede bedrijf van het koningsdrama af. De Antwerpenaren werden dermate lastig voor de Hollanders dat het leger zich verschanste en zich krachtig gingen tegen weren tegen hun treiteraars. Vanuit de citadel (een fort ten zuiden van Antwerpen) werd de stad onder vuur genomen. Daarbij werd nauw samengewerkt met een flottielje oorlogsschepen die voor de stad in de schelde lag. Na het bombardement van Antwerpen en de daarop gesloten wapenstilstand vloog er in de schelde een oorlogsschip de lucht in. Van Speyk had met een brandende sigaar het kruidmagazijn in brand gestoken omdat hij meende dat de Antwerpenaren zijn schip in wilde pikken. Het schip was door een storm van zijn ankers gelagen en dreigde tegen de wal te komen zodat de vijand er gemakkelijk meester van hadden kunnen maken. De plof die volgde kostte 25 Hollanders en enige Belgen het leven. Resten van zijn verscheurde lichaam werden als relikwieën op sterk water naar Amsterdam gebracht en later bijgezet. In augustus 1831 trok een Nederlands leger België binnen om de scheidings-voorwaarden voor de koning te verbeteren. Dit leger was beter opgeleid dan de eerste troep van 9000 man uit 1830 die Brussel binnenvielen. (Het verloop van die veldtocht volgt nog). Na deze veldtocht leek het erop of ook in 1832 een vernieuwde aanval op België zou volgen. Op het eind van dat jaar werd de hulp ingeroepen van Frankrijk om de Hollanders te verdrijven uit de citadel van Antwerpen.

Een leger van 65000 man bombardeerde van 2 december 1832 tot 23 december de vesting mure en voerde de bezetters van de citadel in krijgsgevangenschap af. Pas in juni 1833 keerden de 4000 manschappen terug naar Holland. Het zuiden was voor Holland verloren al werd dit door de koning pas in 1839 ingezien. Makkend om zoveel onbegrip tekende hij de scheidingsvoorwaarden.

Verdere achtergrondgegevens

In 1815 werd aan de conferentietafel in Wenen bedisseld dat België en Nederland voortaan één staat zouden worden: het Koninkrijk der Nederlanden. Koning Willem I vond dat wel leuk, maar de Belgen niet. Zij hadden niets te vertellen en in 1830 pikten zij het niet langer; zij kwamen in opstand. Met als gevolg dat een jaar later een Nederlands leger van 35.000 man België binnenviel om onze zuiderburen mores te leren.

Zonder voorafgaande afkondiging heeft de tegenpartij plotseling de vijandelijkheden geopend, dit is een miskennis van de beginselen die beschaafde volkeren leiden, een verfoeilijke schending van het volkenrecht." Bovenstaande proclamatie werd uitgevaardigd door Koning Leopold I, de eerste koning der Belgen op 4 augustus 1831, zestien dagen nadat hij plechtig was ingehuldigd. Twee dagen daarvoor was het Nederlandse leger tegen de opstandige Belgen ingezet.

Onverwacht was de Nederlandse aanval niet want het rommelde al langer tussen Noord en Zuid. En toen de Belgen zich op 4 oktober 1830, na maandenlange beroeringen, losmaakten van het Noorden, mochten ze niet verwachten dat hetzelfde Noorden het erbij liet zitten. Dertien dagen voordat de Noorderlingen het land binnenvielen verklaarde een Belgische volksvertegenwoordiger nog dat "een paar soldaten op klompen en gewapend met stokken" voldoende waren om een eventuele inval af te slaan.

Vanaf het begin was de vereniging van de beide landen al een monster, bedacht door de grotere mogendheden die een sterke waakhond wilden hebben aan de grens met het roerige Frankrijk, dat al voor zoveel ellende in Europa had gezorgd. Het congres ging voorbij aan het feit dat de beide staatjes aan de Noordzee totaal niet bij elkaar pasten. Beide hadden al eeuwenlang een eigen ontwikkeling meegemaakt wat niet door een paar handtekeningen in Wenen ongedaan gemaakt kon worden. Daarbij kwam dat Koning Willem I een star heerser was die regeerde bij koninklijke besluiten. Zijn ministers waren geen verantwoording schuldig aan de volksvertegenwoordiging maar aan de koning. De praktische invloed van die vertegenwoordigers was gelijk aan nul. De voornamste bestuursfuncties waren in handen van de Noorderlingen. Dat zette uiteraard kwaad bloed bij de Zuiderlingen. Vooral ook omdat het zuiden 3 miljoen inwoners telde tegen twee miljoen in het noorden. De officiële voertaal moest het Nederlands worden en dat wekte weerstanden op bij het Waalse deel van de zuiderlingen. Willem I probeerde ook invloed te krijgen op de organisatie van de kerk. De Belgen vonden een calvinistische bemoeienis met katholieke aangelegenheden een beetje veel gevegd.

Op 25 augustus 1830 liep het in Brussel uit de hand, een opstootje onttaarde in vernielingen en plunderingen van regeringsgebouwen. De Belgen namen het bestuur in de stad over en stelden een burgerwacht in. Onderhandelingen tussen de opstandelingen en de koning liepen op niets uit. Een strafexpeditie, op 25 september, onder leiding van de prinsen Willem en Frederik, tegen de ongehoorzame Brusselaars eindigde, na drie dagen van felle straatgevechten, met een smadelijke terugtocht van de Hollanders.

Acht dagen later verklaarden de Belgen zich onafhankelijk en wisten Leopold van Saksen-Coburg over te halen om hun koning te worden. Voor de Hollanders was de maat vol en op 2 augustus liep hun leger het land binnen.

Het vormen van het leger was voor de Hollanders trouwens niet gemakkelijk. Men kon allereerst geen zuiderlingen oproepen tot een strijd tegen de Belgen. Door geldgebrek kostte het veel moeite om die 35.000 man op de been te brengen. De strijdkrachten waren samengesteld uit vrijwillige studenten schutterijen en schutterijen uit de noordelijke provincies, aangevuld met dienstplichtigen, de zogenaamde miliciëns.

In 1831 bestonden er nog geen asfaltwegen en de colonnes liepen die warme augustusdagen over stoffige zandwegen de vijand tegemoet. Organisatorisch was alles ook niet koek en ei. Men kampte met de voedselvoorziening en gehinderd door de zware bepakking, sleepten de soldaten zich dorstig voort. Toen de eerste avond viel was er voor de mannen niets anders dan een zoute soep te eten, die de dorst alleen maar verergerde.

Uiteindelijk bleven de Nederlandse legers ongeveer 20 dagen in België en behaalden hier en daar militaire successen. De stad Leuven werd ingenomen en daarna moest Nederland zich terugtrekken. De grote mogendheden, die er zo veel aan gelegen lagen dat aan de noordgrens met Frankrijk een sterk land zou bestaan, lieten het toe dat nota bene Frankrijk

ingreep om aan de twist tussen Nederland en België een einde te maken. Een Frans leger van 50.000 man rukte op naar Leuven om de Nederlanders te dwingen hun vijandelijkheden te staken.

Pas in 1839, na acht jaar morren, tekende Willem I de voorwaarden die de grote mogendheden voor Holland bedacht hadden. De splitsing van Noord en Zuid was een feit. Het duurde nog jaren voordat de voormalige vijanden elkaar weer een beetje vertrouwen gaven. Tegenwoordig zijn de beide landen opnieuw verenigd in het verenigd Europa welke zijn voorloper kende in de Benelux. Tijdens de tiendaagse veldtocht zijn er ongeveer 1.000 Hollanders gesneuveld, vermist en gewond. Onder de Belgen zijn er een onbekend aantal gesneuveld.

Willeminus maakte deel uit van de derde divisie en maakte de aanvallen op het Belgische Maasleger mee. Even later was de derde divisie in gevecht met het Belgische Scheldeleger.

Leendert nam deel aan de veldtocht en hij maakte deel uit van de verdedigers van de Citadel van Antwerpen. Een buitenfort, genaamd het Vlaams hoofd, was tijdens de belegering van de citadel door de Fransen, zijn legerplaats.

5. Dagelijks verslag van de tiendaagse veldtocht

Leendert ⁶ en Willeminus ⁷

23-07-1831 Wapenschouw op de Molenschotse heide door Koning Willem I en zijn beide zonen. Inspectie van o.a. de 2e divisie, waaronder Leendert van Gessel.

26-07-1831 Inspectie der troepen van de Derde divisie onder Generaal Meijer door Koning Willem I op de Woenselse heide, waaronder Willeminus van Gessel.

Uit Bericht; *Het bruine Brabant een dor en armelijk gebied ten oosten van de lijn Tilburg-Den Bosch, waar keuterboeren verspreid leefden in kleine gehuchten, midden in de eindeloze heidevelden of tussen zandverstuivingen en veenmoerassen. Hun boerderijtjes bestonden uit niet meer dan vier lemen wanden, versterkt met beukentakken en slordig gedekt door een lekkend rieten dak. Binnen woonden mens en dier in één enkele ruimte. Het was er meestal aardedonker en het stonk er naar rook en uitwerpselen. De bevolking is een lijdzaam type met een sullig rooms karakter.*

29-07-1831 Benoeming door de koning van zijn zoon de Prins van Oranje tot opperbevelhebber.

01-08-1831 Bevel van de prins vanuit zijn hoofdkwartier te Breda "voorwaarts".

02-08-1831 De 3e divisie marcheerde naar de Bergeijkse heide. Omdat hun legerplaats het meest zuidelijk lag kon er op een rustig tempo gemarcheerd worden.

Uit Bericht: *Ze marcheerden ordelijk naar de heide, waar een geweldige wanorde werd aangetroffen. Overal doolden militairen rond waaronder een paar bataljons*

⁶ Leendert van Gessel Fuselier 2e afdeling Infanterie 2e bataljon (Tweede divisie)

⁷ Willeminus van Gessel Fuselier 13e Afdeling Infanterie 1e bataljon (Derde divisie)

infanterie. Hier en daar tegen de bosrand stonden enige stukken geschut. Bezwepte officieren liepen op een sukkeldrafje tussen de manschappen door en zo nu en dan verschenen er ordonnansen te paard, die schriftelijke bevelen afgaven en daarmee weer voor grotere verwarring zorgden. Kortom de derde divisie groot ongeveer 8.200 man, werd verzameld. Het grootste deel van de dag lagen de manschappen in het veld een beetje in de zon af te wachten. Zo nu en dan moesten zij in de houding gaan staan wanneer er weer een belangrijke hoge officier voorbijkwam. Een soldaat werd door een slang gebeten in zijn voet toen hij met blote voeten in de hei lag. Het gebruik van laarzen of schoenen bleef voor de Hollanders die hun hele leven op klompen doorbrachten een knellend probleem.

Pas tegen de avond, net voordat de soep zou worden 'opgediend' werd er koers gezet richting Belgische grens. De soldaten moesten met een lege maag de vijand tegemoet. Net voor de grens mochten de soldaten hun bivak maken.

Uit Bericht: *Wij begaven ons achter de geweeren op het stroo te ruste. Dit was mijn eerste bivac maar ik sliep buiten alle verwachting zeer goed, werdt wakker toen de reveille geslagen werdt, doch stijf van koude daar ik doornat geworden was van eene sterke dauw welke in de nacht viel"*

03-08-1831 Een snikhete dag, die de mars prestaties van de jonge troepen nadelig beïnvloedde

Leendert De 2e divisie, onder leiding van Majoor Sern van Basel, met Leendert van Gessel, rukte op via Alphen en Poppel naar Welde den Eel. Leenderts brigade werd aangewezen om opstelling te kiezen ten zuiden van Eel en bij klein Raevens. De 18e afdeling raakte in contact met de Belgen. Bij het vallen van de nacht telde deze afdeling 2 gesneuvelde soldaten. Leenderts divisie ging bij het binnentrekken op Belgisch grondgebied, per ongeluk recht op het Belgische Scheldeleger af.

De 2e divisie kreeg de opdracht op te rukken naar Turnhout met aan het hoofd de brigade van Leendert. Bij het binnentrekken van Turnhout werd het vuur op Leendert en zijn divisiegenoten geopend. Na een schotenwisseling van ongeveer 2 uur werd Turnhout door de Belgen verlaten. Leendert bivakkeerde die nacht in Turnhout.

Willeminus De 3e divisie met Willeminus van Gessel rukte op via Postel richting Arendonck. In de late namiddag ging het gros van de divisie over tot bivak.

Uit Bericht: *De volgende morgen marcheerden de stijf geworden en nog steeds hongerige soldaten naar de eeuwenoude abdij van Postel. Rondom dit eerbiedwaardige klooster stonden wat boomgroepen en lagen er enige akkers. Verder was er in deze omgeving slechts heide zover het oog reikte. In de namiddag werd er gelukkig soep uitgedeeld. De groene substantie was buitengewoon waterig, maar er kon een homp brood in gedompeld worden.*

Tegen de avond klonk het bevel tot opmars in de richting van Arendonck. Uit de richting van Turnhout werden geweerschoten gehoord (De divisie van Leendert van

Gessel ontving vuur uit Turnhout) Vooral de 3e divisie, waar behoefte aan vers drinkwater bestond had hinder van de hoge temperatuur.

04-08-1831 Ook deze dag was het snikheet.

Uit Bericht: *Na Rethie en Dessel kwam er een gebied met een stinkend moeras. Verschillende soldaten konden de verleiding niet weerstaan om uit zo'n poel te drinken. De gevolgen van deze onbezonnenheid deed zich later gelden. Te Mol vielen verscheidene schutters en miliciëns dood uit de gelederen en tijdens de mars waren er ook die achterbleven.*

Deeze dag hadden wij eene zware marsch, daarbij eene zeer grote hitte hetwelke eene verschrikkelijke dorst veroorzaakte. Water was er weinig of niet te vinden, dit was voor ons hoogst onaangenaam en tevens sleepte het groote gevolgen met zich. Te Moll vielen verscheidene schutters en miliciens dood in de gelederen ende op onze marsch waren er bovendien nog veele achtergebleven, hetwelk enkel en alleen daaraan was toe te schrijven.

Leendert De 2e divisie marcheerde die dag via Kastelree naar het zuiden en bereikte Geel.

Willeminus De 3e divisie rukte op over Retie naar Mol met vooruitgeschoven posten tot aan de grote Nethe.

05-08-1831 Weer een warme dag. Opmars naar de lijn Diest-Beringen.

Leendert De 2e divisie bereikte zonder gevechten Diest. Daar trof het Nederlandse leger goed voorziene foerage en kledingmagazijnen aan. De 2e divisie bracht versterkingen aan en er werden detachementen geposteed bij de toegangswegen naar Aarschot, Leuven en Hasselt. Ook werden de hoogten in de omgeving bezet vooral bij de dorpen Webbekom en Schaffen.

In het laatstgenoemde dorp verscheen plotseling een Belgisch eskadron jagers te paard die op weg waren naar Tessenderlo. Dit stichtte enige verwarring onder de aldaar gelegerde Zuid-Hollandse schutters. De Belgen maakten van deze verwarring dankbaar gebruik en maakten enige krijgsgevangenen. Leendert en zijn afdeling overnachtten in Diest.

Willeminus De 3e divisie marcheerde van Mol naar Beringen. De hoofdc colonne werd beveiligd door een voorhoede bestaande uit o.a. de Leidse jagers, het reserve bataljon van de 8e afdeling en een detachement huzaren. De rechterflankdekking van het derde bataljon der 13e afdeling marcheerde naar Kwaad Mechelen. Deze spits stuitte op de Belgen maar deze werden na een paar schermutselingen verdreven. Zij werden vervolgd door de vrijwillige jagers en in de flank aangevallen door het 3e flankbataljon van de 3e afdeling. De Belgen ontruimden Kwaadmechelen en trokken naar Beverlo. De flankdekking trok op via Blasvar naar Beringen. De voorhoede trof in Beringen kermis vierende Belgen

Uit Bericht: *Men trok tamelijk welgemoed de stad Beeringen binnen. Hier waren de sporen van een gevecht duidelijk zichtbaar. Langs de kant van de weg lagen enige gesneuvelden, uitrustingsstukken, een omgevallen kanon en de stoffelijke resten van enkele paarden waaruit de soldaten de beste stukken hadden weggesneden. Op het marktplein naast de kleurrijke kermistenten zat een groepje Belgische krijgsgevangenen bijeen. Zij werden bewaakt door een paar Groningse jagers. Een Belgische vlag wapperde aan de torens maar deze werd vervangen door die van Oranje. Een Groningse jager wierp de Belgische driekleur aan stukken uit de toren waarop de Hollanders juichten. Ook de Belgische krijgsgevangenen deden toen maar mee hiervoor kregen zij als beloning een pijp tabak van een onderofficier.*

De Leidse jagers raakten in gevecht en werden al spoedig geholpen door de

13e afdeling. De Belgen vluchtten naar Lummen. Het gros van de eerste brigade overnachtte in Beringen (Willeminus dus ook). Die nacht bleef het onrustig in Beringen omdat er, ten gevolge van een brand, groot alarm was geslagen.

Uit Bericht: *De Generaal overtuigd zijnde dat wij rust noodig hadde, beloofde eene dag langer te verblijven ten einde wij om van de fatige (vermoeidheid) in de 2 laatste dagen ondervonden eenigszints konde herstellen. Verheugd maakte wij spoedig onze riete hutten. Dezelve was voltooid eer de avond viel ende zij legde ons dezelve ter slapen neder. Midden in de nacht werde er alarm geslagen, tegelijk vloogen wij overeind. Wij sachten an niets anders alsdat eene aanval der Belgen op ons gedaan zoude worden en dat de brand een krijgslist van de Belgen zoude zijn, zulks werdt nog versterkt doordien er onverwachts in colonne werdt gecommandeerd en wij met gezwinde pas weg marcheerde.*

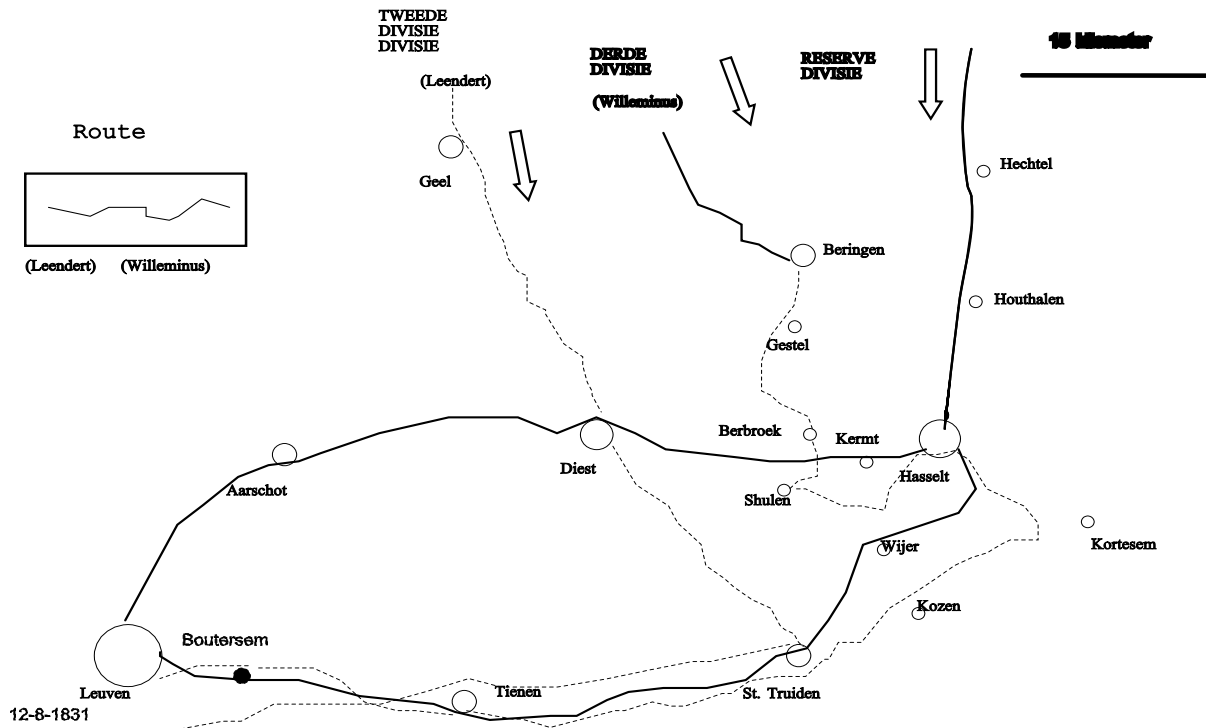
06-08-1831 Rustdag voor het veldleger om de reserve divisie de gelegenheid te geven om op lijn met de rest te komen. De reserve divisie liep in de nacht van 5 op 6 augustus in onweer en stortregens naar Hechtel-Houthalen. Het Belgische Maasleger stond in slagorde om deze divisie op te vangen, nabij Ter Molen (Bokrijk). De reserve divisie raakte slaags met de Belgen en kreeg geen steun van de nabij gelegen 13e afdeling. Op een afstand van 14 km was het kanonvuur door de 13e afdeling goed waarneembaar. Slechts op aanvraag ging een detachement huzaren naar Houthalen. De Belgen hebben de aanval niet ingezet maar hebben geprobeerd de reserve divisie tegen te houden.

07-08-1831 De 2e divisie werd op 6-8-1831 bevolen om de volgende dag St. Truiden te bezetten.

Leendert Haar plaats in Diest werd daarbij ingenomen door de 1e divisie en het hoofdkwartier. De divisie van Leendert passeerde op een afstand van nauwelijks vier km het plaatsje Kozen waar zijn vader in 1764 geboren was.

Willeminus De 3e divisie marcheerde Van Beringen in de richting Herk-de-Stad, Schulen en Berbroek. (Rakelings langs het gehucht Gestel de vermoedelijke oorsprongsplaats van de Zeeuwse tak Van Gessel !).

Uit Bericht: *De route leidde ver een kaarsrechte zandweg door de heide. Het was bewolkt en niet al te warm zodat de dorst de soldaten niet al te zeer kwelden. Bij Lummen werd het landschap heuvelachtiger. De oversteek over de rivier de Demer*

gebeurde zonder moeilijkheden. Net voor Schulen marcheerden zij door een holle weg. Volkomen onverwachts barstte van beide zijden van de weg een hevig geweervuur los. Ze waren in een hinderlaag gelopen. Gelukkig waren de Belgen geen al te beste schutters en daardoor bleef het aantal slachtoffers beperkt. Na enkele minuten tegenvuur hield het schieten van Belgische zijde op. Na verkenning bleek de vijand vertrokken. Gespannen werd de mars voortgezet.

Willeminus en zijn bataljon trokken het dorp Schulen binnen en bivakkeerden daar.

(Vanaf Schulen is het ongeveer 10 km naar Wijer en Kozen) De Belgen trokken een ring om Hasselt aan de kant waar zij de Nederlanders verwachtten, rond het dorp Kermt. Van daaruit werden de Hollanders onder vuur genomen. Een Nederlandse compagnie werd bijna omsingeld maar werd op tijd door het 2e bataljon geholpen. Ook dit bataljon moest zich terugtrekken; op hun beurt weer geholpen door de Friese schutters. Ook zij hadden zich verkeken op de Belgen en werden later bijgestaan door de Leidse jagers die vanuit Berbroek de schutters te hulp schoten. De hele 3e divisie werd teruggetrokken naar Berbroek. De gevechten werden gestopt en de partijen

lagen tegenover elkaar. De 1e brigade (Willeminus) te Berbroek en de 2e brigade te Herk .

Uit Bericht: *Ons bivouac was echter tot ons leedwezen door een regiment dragonders ingenomen, en waren dus verplicht om voor dien nacht zonder stroo te behelpen.*

Deze dag waren er 25 gesneuvelden te betreuren aan Nederlandse zijde. Het werd een bijzonder beroerde nacht op de koude natte grond met afwisselend regenbuien en opklaringen. De volgende ochtend moesten zij het stellen zonder ontbijt en met hongerige magen moesten zij over de modderige weg opnieuw naar Berbroek.

Uit Bericht: *De prins van Oranje stelde zich aan het hoofd, bij zijne aankomst werd er dadelijk een hoera aangeheven, doch de prins beval de stilte in acht te nemen en voegde ter zelve tijd de volgende woorden er bij: "**Juich indien deze dag voorbij is**".*

08-08-1831 De 2e divisie werd over een breed front bevolen de richting van Hasselt te kiezen om het Belgische Maasleger te treffen. De divisie verspreidde zich tussen Herck-St.Lambert (St. Lambrechts-Herk) en trokken in de richting van de stad en de plaats Wimmertinge.

Leendert Leendert's divisie **moet** door Kozen en Wijer zijn gekomen om Wimmertinge te bereiken.

Willeminus De 3e Divisie rukt op naar Kuringen nabij Hasselt. Hier vond het treffen plaats tussen het Nederlandse en het Belgische leger.

Uit Bericht: *Wij rukten met gesloten colonnes op het dorp aan in welke juist over de weg gelegen 2 stukken (geschut) der Belgen stonden geplant, evenwel wij kwamen daar binnen, veele van de onze doch van hun het meerendeel waren gesneuveld. Men konde duidelijk zien als er eene aanval met de bajonet was gedaan. De Belgen retireerden tot voorbij Curingen, alwaar dezelve standhielden. Uit de huizen van Curingen woey eene witte vlag, zekerlijk door de inwoners dier plaats uit gestoken om voor te komen zij door onze troepen niet geplunderd zoude worden. Hetzelve bleek ook zo te zijn daar bijna bij ieder huis eene schildwacht was gezet. Wij werden even buiten het dorp in slagorder gesteld, in dien order rukten wij voorwaarts de schoone zaadlanden over voor Hasselt werden alle ter neder getrapt, onze tirailleurs rukte in en onze artellerie kwam voor ons ten bataille, presenteerden voortdurend zijnen volle lagen blikken doozen hetwelk ten gevolge hadt de Belgen zich in de grootste wanorde op de vlugt begaven en zich bij de troepen in de bosschen verspreidden.. De Belgen trekken terug naar Kortesse en Wimmertinge. Onze route (de derde divisie) voerde over het dorp Wimmertinge en zagen geheele slagveld van de generaal Saksen-Weimar met zijn 2e divisie (de divisie van Leendert) die de vorige dag op de vlugt gejaagde Belgen heeft aangerigt. Veele proviand ammunitie en andere rijtuigen laagen met hunne doodgeschotene paarden over en*

langs de weg alsmede wapenen van onderscheidene soorten, administratie der compagnieën het was eene boel van verwarring waaruit men duidelijk konde opmaken welke uitwerking het kanon op hun hadt gedaan.

Hierbij worden 7 stuks geschut buitgemaakt waaruit later de metalen kruizen (onderscheidingen) van gemaakt zijn. Die dag verloren de Belgen circa 700 mannen. Ook Leendert heeft een certificaat en de bijbehorende medaille ontvangen. ⁸

09-08-1831 Rustdag, op enkele kleine verplaatsingen na.

Leendert De divisie van Leendert werd naar de plaats Looz bevolen.

Willeminus De 13e afdeling van Willeminus (1e bataljon) moest in Hasselt blijven.

10-08-1831 Opmars naar Leuven tot opsluiting van het Scheldeleger.

Leendert De 2e divisie moest de stad Leuven vanuit het zuiden bereiken en om de stad heen trekken naar het westen. Op 10 augustus bereikte de divisie de plaats Tienen.

Willeminus Vanuit Hasselt liepen Willeminus en zijn bataljon (en het kan haast niet missen, vermoedelijk door Kozen en Weijer) in de richting van St Truiden. Van daaruit werd Tienen bereikt.

11-08-1831 Op deze dag was het weer raak. Op de weg naar Leuven welke het doelwit van de Nederlanders was, lagen de Belgen gereed. Ditmaal hadden de Nederlanders te maken met het Scheldeleger. Vlakbij het dorpje Boutersem kwam het tot een treffen tussen de Belgen en de derde divisie. De Belgen versterkten hun stellingen zo krachtig dat de

Majoor van Willeminus moest besluiten het gevecht af te breken en terug te trekken achter het riviertje de Velpe, tot ongenoegen van zijn troepen die zich met groot enthousiasme verdedigden.

Leendert De divisie van Leendert marcheerde onopgemerkt door het Belgische leger over een afstand van 30 km naar de plaatsen St. Jorisweert, St. Agatha-Rode, Hamme-Mille, Bossut en Nodebais, om de stad Leuven te omsingelen.

12-08-1831 De slotfase van de tiendaagse veldtocht, de verovering van de stad Leuven.

Willeminus Reeds vroeg werd de derde divisie bij Cumptich verzameld en aangevuld met kurasiers en vier batterijen veldartillerie: Onder aanvoering van de Prins van Oranje zelf

⁸ Inventarisnummer 2.13.42 Algemeen Rijksarchief Den Haag. Klapper op de metalen kruizen en bronzen medailles uitgereikt aan degenen die de aan 10-daagse veldtocht hebben deelgenomen.

werd de aanval op de stad ingezet. De voorhoede ontruimde het dorp Boutersem maar stuitte even ten westen weer op grote Belgische weerstand. De Belgische artillerie had op de hoogten een uitstekend overzicht op de aanvallende Nederlanders en schoten erop los. Zij schoten zelfs het paard onder de Prins vandaan.

De legerleiding besloot de divisie in drie delen te splitsen om de Belgen van drie kanten tegelijk aan te vallen. Willeminus werd ingedeeld bij de rechtergroep en deze wist de Belgen bij het Struijsch Block te verdrijven. Ongeveer 11 uur in de voormiddag bereikte Willeminus en de groep waartoe hij behoorde, in de vlakte van Leuven, de Belgen die zich opnieuw hadden opgesteld om aan te vallen. De divisie van Leendert had intussen 11des ochtends het doel bereikt. Zij bezetten de hoogten rondom het zuiden van de stad en beheersten de wegen naar Brussel.

De stad werd ingenomen en het Belgische Scheldeleger trok in de richting Mechelen.

Nederland werd door Frankrijk gedwongen de vijandelijkheden tegen België te staken. Frankrijk rukte met een leger van 50.000 man op om de Belgen een helpende hand te bieden. Willeminus heeft de rest van zijn dienstdag uitgezeten in Maastricht. Leendert moest met zijn divisie op 16 augustus terug naar Hasselt. Bijna de hele nacht van 16 op 17 augustus trokken legerafdelingen via St. Truiden naar Hasselt op weg naar Noord-Brabant. Leendert kwam uiteindelijk in Antwerpen terecht waar hij ook het beleg van de citadel⁹ meemaakte. Over dit beleg wil ik bij voldoende belangstelling een onderzoek instellen en in het familiebulletin publiceren.

⁹ De 2e afdeling werd ingezet bij de tiendaagse veldtocht als onderdeel van de 2e divisie. In Oostendorp blz. 81 e.v. lezen we dat de afdeling van Leendert in de citadel bivakkeerde maar bij aankomst van een andere afdeling overgeplaatst werd. "*Des anderendaags tegen de middag kwam er weer een order om op te rukken, en nu gingen wij de stad door naar de citadel, een sterke vlak tegenover de stad, omringd door zware muren en ravelijnen. Binnen de citadel had men een grote kazerne. Hier kwamen wij na de namiddag aan waar thans alles in rep en roer was. De 2e afdeling lag in de grote kazerne en moest de ruimte voor ons ontruimen. Omdat alles zo ongeregeld aan toe ging smeten zij (de tweede afdeling) de strozakken de ramen uit en namen alles wat los en vast zat mee. Aldus hadden wij een lege kazerne.*" Uit het verhaal van Oostendorp is op te maken dat de 2e afdeling Infanterie al in 1830 de kazerne in de citadel moest ontruimen. De afdeling werd overgebracht naar het Vlaamsch hoofd, een fort aan de andere zijde van de schelde tegenover de stad Antwerpen. (Leendert arriveerde pas in 1831) Of deze forten door de Fransen nét zo ongenadigd zijn gebombardeerd als de citadel is mij onbekend. Ik kan nergens terugvinden wat er allemaal in de forten heeft afgespeeld. Een feit is dat Leendert na de val van de citadel in krijgsgevangenschap is afgevoerd naar Frankrijk. Hij verbleef in St. Omer van 26 december 1832 tot 6 juni 1833.

6. Onderscheiding het Metalen Kruis

Citadel Medaille (Rechts tekstzijde) (Links, tekstzijde Metalen Kruis)

Metalen kruis links de beeldzijde en rechts beeldzijde van de Citademedaille

Werd bij KB no 70 op 12 sept 1831 ingesteld en vervaardigd van het metaal van dan twee kanonnen buitgemaakt op de Belgen in de slag om Hasselt op 8 augustus 1831, is uitgereikt aan alen die aan de krijgsverrichtingen in de jaren 1830 en 1831 hebben deelgenomen. Brons groot 29 mm lint zes gelijke banen, afwisselend oranje-groen.

Werd bij Kb no 122. 31 mei 1833 ingesteld. Officieel heet de medaille de Antwerpse medaille.

Het KB vermeldde: Wij Willem, enz. Willende aan hen die zich, tijdens het beleg der Citadel van Antwerpen in de maand december 1832, op die sterkte en onderhorige forten, mitsgaders op de flotille op de Schelde voor Antwerpen hebben bevonden, een openlijk bewijs van aandenken verleen. Deze bronzen medaille heeft een doorsnede van 30 mm aan de voorzijde is afgebeeld een vijfhoekig grondplan der citadel en crioux de woorden Citadel-van-Antwerpen. Daaronder de naam van de modelleur J.P. Schouberg F. De keerzijde toont tussen lauwertakken een gekroonde W met daaronder December 1832. De medaille hangt aan een Nassaublauw lint. Werd verleend aan alle militairen die zich tijdens het beleg bevonden op de Citadel, en de bijliggende forten, Vlaamsche hoofd, Burcht, Zwijndrecht en Astruweel, en aan het marinepersoneel van het flotille op de Schelde ter hoogte van de Citadel.

(In februari 1998 heb ik de hand kunnen leggen op een exemplaar van deze onderscheiding.)

7. De grootte van het Belgische en Nederlandse leger in 1831

Om een indruk te krijgen van de militaire verhoudingen:

Het totale **Nederlandse** veldleger, dat België binnentrok tijdens de 10 daagse veldtocht, had een grootte van ca. 35.000 manschappen, bestaande uit 3 divisies, een reserve divisie en een divisie cavalerie.

De **Belgen** hadden hun sterkte opgevoerd tot ca 47.000 man.

De verliezen aan Nederlandse zijde aan gesneuvelden, gewonden en vermisten bedroeg totaal 1100 man. Dat is ca. 3% van het veldleger. De verliezen aan Belgische zijde zijn onbekend.

Nederlandsche Krijgsgeschiedenis van 1568 tot heden (1935) Uijterschout.

Op bladzijde 346 en 347 van dit werk van Uijterschout lezen we:

Derde divisie Infanterie onder luitenant Generaal Meijer
(stafkwartier Eindhoven)

Eerste brigade onder kolonel Stoecker (Eindhoven)

13e afdeling Majoor Schneider. Commandanten Voigt en Laasman. (**Willeminus**)

Leidse vrijwillige Jagers

1e afdeling Friese Schutters

1e afdeling Groningse Schutters

Reserve bataljon 8e afdeling Infanterie

Totale grootte van de derde divisie bestaande uit 2 brigades, ca **8500** man

Tweede divisie Infanterie onder Luitenant Generaal B. van Saksen-Weimar
(stafkwartier Rijen)

Tweede brigade onder Kolonel Baggelaar:

4e afdeling Zuid-Hollandse Schutters

2e afdeling infanterie onder Majoor van den Heuvel (**Leendert**)

18e afdeling Infanterie

Batterij Veldartillerie (6 ponders)

Koninklijke Jagers

Totale grootte van de tweede divisie, 2 brigades, ca **7400** manschappen

8. Nabeschuwing

Nadat het bevel van de koning "voorwaarts" had geklonken bleek uit het verdere verloop van de veldtocht dat de 2e divisie (Leendert) die een hoofdtaak was toebedacht, niet tot volle ontplooiing van zijn taak is gekomen. Tot ieders verrassing lag het accent op de 3e divisie (Willeminus) en de reserve divisie, die eigenlijk reserve taken had.

Ook bleek dat door het uiteenvallen van de Belgisch-Nederlandse samenwerking het leger ook in twee kampen uiteenviel. De Nederlanders moesten de resten samensmeden tot een gevechtssklaar geheel. Organisatorisch liep het een en ander volkomen uit de hand. Berichten kwamen niet over en van een strakke leiding was al helemaal geen sprake. Gelukkig was de toestand aan de Belgische zijde van hetzelfde gehalte. Wellicht daarom kon het Nederlandse leger haar "toer" door België op een ongehinderde manier uitvoeren. Pas bij het dreigen van een Franse ingreep werd het leger tot staan gebracht.

Een leuk detail van de veldtocht is het volgende: In de herfst van 1830 en het voorjaar van 1831 moest als het ware een nieuw leger worden opgericht. De inhoud van de magazijnen in het zuiden van het koninkrijk waren natuurlijk verloren gegaan. De Belgen hebben daar hun leger voor een deel mee opgetuigd. Boven de grote rivieren bleek behoefte aan zowat alles wat een leger nodig heeft. Kledingstukken werden in die tijd nog allemaal met de hand gemaakt. Daarom liet de aankleding van het leger lang op zich wachten. Om binnen afzienbare tijd sjako's van het voorgeschreven model te maken was onmogelijk. Er werd een opdracht gegeven om binnen een dag een model te ontwerpen die bestand was tegen sabelhouwen en regen. Het model was vervaardigd van zwaar karton met een overtrek van linnen, gedrenkt in was en versterkt met ijzerdraad. Naar dit model zijn er op korte termijn duizenden sjako's gemaakt die uitgereikt werden aan de toen opgekomen miliciens. Vandaar de benaming voor de soldaten uit die tijd '*hoedjes van papier*'
Daarmee waren natuurlijk niet al de legerproblemen opgelost want een majoor rapporteerde:

'De stoffage en bewerking der mouwvesten is zeer slegt. Different van couleur en soort van laken, zelfs tot aan een en hetzelfde vest toe is alles zeer slegt genaaid en niet uniform gesneden'

Dat Nederland zo slecht voorbereid de oorlog wilde aangaan met de Belgen duidt op een drijvende kracht die weinig met nationalisme te maken had, maar meer met het doordrijven van de zin van de koning, die zijn droom van een Groot-Nederlands rijk in rook op zag gaan. Wat dat betreft hebben de Belgen zijn aspiraties wel heel snel beperkt, want binnen 15 jaar was het gedaan met zijn rijk. Dat de koning tot 1839 bleef kniezen over zijn ongeluk deed daaraan niets af. Het doek was gevallen hij moest verder met een half rijkje.

Gouda 1997 oorspronkelijk in WP, later overgezet in WORD H.A.P. van Gessel (Tosco)
In januari 2025 opnieuw bijgewerkt

9. Een stukje uit de genealogie Tielerwaardse tak

VIIb Jan van Gessel.

Gedoopt Zoelen 25-09-1772 Overleden Zoelen 19-01-1813 Trouwt 1) Drumpt 15-11-1795 Grietje de Weijer Geboren Tiel 9-12-1761 Overleden Drumpt 26-5-1796. Dochter van Gerrit de Weijer en Johanna van Offeren.

Trouwt 2) Drumpt 23-11-1800 Maria de Weijer Geboren Ophemert 17-4-1773 Overleden Ophemert 2-2-1846 Dochter van Jan de Weijer en Gozewijntje Verweij. Hieruit:

- 1 Dirk Geboren Drumpt 16-5-1796
- 2 Dirkje Geboren Drumpt 4-12-1804
- 3 Alida Geboren Drumpt 7-5-1803.
Overleden Ophemert 6-1-1882.
Trouwt Hendrik Kusters. Overleden Ophemert 3-2-1846.
- 4 Gerrit van Gessel (volgt VIII d)
- 5 Jan Cornelis van Gessel..... (volgt VIII e)
- 6 Hendrik van Gessel (volgt VIII f)
- 7 **Willeminus van Gessel**..... (volgt VIII g)
- 8 Dirk Jan van Gessel (volgt VIII h)

VIIIg Willeminus van Gessel

Geboren Drumpt 24-5-1809 Overleden Ophemert 22-2-1877 Trouwt Ophemert 2-01-1840 Alida Gozewina de Weijer Geboren Zennewijnen 29-8-1814 Overleden Ophemert 31-10-1884 Dochter van Cornelis en van Gerdina Kusters. Hieruit:

- 1 Dirkje van Gessel Geboren Ophemert 3-2-1840. Overleden Ophemert 14-4-1900 Trouwt Ophemert 8-2-1877 Jan Overeem.
- 2 Cornelis van Gessel Geboren Ophemert 27-8-1842 Trouwt Janna Cornelia Schans Geboren Echteld 7-7-1836. Hieruit o.a:
 - a. Arie Willeminus
- 3 Jan Hendrik (volgt IX n)
- 4 Gerrit Marinus (volgt IX o)
- 5 Jan Willem van Gessel Geboren Ophemert 25-5-1845 Overleden Ophemert 29-3-1860.
- 6 Dina van Gessel Geboren Ophemert 21-12-1852 Overleden Ophemert 1-12-1901
- 7 Maria van Gessel Geboren Ophemert 31-1-1855 Trouwt Tiel 6-2-1886 Johannes Spies
- 8 Alida van Gessel Geboren Ophemert 14-9-1858 Overleden Ophemert 3-7-1881.
- 9 Jantje Cornelia van Gessel .
Geboren Ophemert 14-9-1858.
Trouwt Ophemert 17-6-1897 Marinus Clasinus van Gessel Geboren Wadenoijen 5-12-1858. Zoon van Jan van Gessel en van Maria van Gelder.

10. Een stukje uit de genealogie Zeeuwse tak

IIIa Reinier van Gessel.

Geboren te Kozen in België 4-7-1764. Overleden te Ovezande 9-11-1828. Trouwt te Ovezande 31-5-1805 Helena Knuijt, dochter van Leendert Knuijt en Adriana Smit. Reinier arriveert in Ovezande in 1798 en is afkomstig uit Cozen. Kinderen:

1. Leendert	(Volgt IVa)
2. Maria	Geboren Ovezande 21 -3-1812 Overleden Ovezande 20-5-1813.
3. Hendrik	(Volgt IVb)
4. Cornelis	Geboren Ovezande 19-11-1817 Overleden Ovezande 11-4-1819
5. Johannes	(Volgt IVc)
6. Maria Elisabeth	Geboren Ovezande 25-11-1822 Overleden Ovezande 9-7-1853. Trouwt 's-Heerarendskerke 19-8-1845 Jan Acda.
7. Adriaan	Geboren Ovezande 17-10-1825 Overleden Ovezande 4-11-1828

IVa Leendert van Gessel

Geboren Hoedekenskerke 5-9-1808 Overleden Ovezande 6-12-1869.

Trouwt 1) Ovezande 8-5-1835 Johanna de Potter Geboren Goes 3-10-1801 Overleden Ovezande 18-12-1848. Dochter van Machiel en Joanna Dominicus. Trouwt 2) 28-9-1860 Pieterella Priem. Geboren 27-2-1816 Dr. van Jan Janse Priem en van Jacomina de Winter. Kinderen:

1. Lena	Geboren Ovezande 6-3-1836 Trouwt 15-6-1860 Jan de Jonge.
2. Machiel	Geboren Ovezande 10-2-1838 Overleden 23-4-1930
3. Reinier	(volgt Vc)
4. Johanna	Geboren Ovezande 14-3-1845. Trouwt 18-5-1874 Hugo Wagenaar.

11. Literatuurlijst

Voor de opmerkingen vermeld in de tekst en in de voetnoten is geput uit de onderstaande bronnen. Verder zijn voor de beeldvorming meerdere bronnen geraadpleegd.

Op zoek naar onze voorouders CBG (uitgave van CBG, bladzijde 22)

"Militairen leveren altijd moeilijkheden op in de ondertrouwakten wordt in de regel alleen hun compagnie of regiment vermeldt. Uit de 18e eeuw is een groot aantal militaire stamboeken bewaard gebleven over de periode 1795-1813. Daarin staan vaak geboorteplaats etc. Deze stamboeken berusten grotendeels op het Algemeen Rijks Archief in Den Haag in het ARCHIEF VAN DE RAAD VAN STATE. Een getypte naamklapper is aanwezig.

Stamboonderzoek

(van Der Schaar) "Militaire archieven vinden we ook in Parijs en Maastricht (Rijksarchief) Deze archieven bevatten gegevens over soldaten die voor Napoleon streden. Over de periode na Napoleon zijn, Archief Raad van State, berustend in het Rijks Archief te Den Haag Militaire stamboeken bewaard."

Een fuselier in de Belgische opstand.

Aantekeningen van Johannes van Oostendorp over de jaren 1830-1832 door Dr. H van der Hoeven Nijhoff, Den Haag 1980. ISBN 90.247.90204.
(in de noten Oostendorp genoemd)

De Nederlandse Infanterie.

Door H. Ringoir Van Dishoeck Bussum 1968 Uitgeverij Fibula-Van Dishoeck 1968.

P.J. Andriessen.

"Een tocht naar Rusland" Een Hollander in Franse dienst schrijft hierover.

Battledress

Uniformen van 1700 tot heden. Onder redactie van I.T. Schick Uitgeverij De Walburg pers Zutphen 1979
ISBN 90-6011-25-0

Grenadiers en Jagers

Onder redactie van Dr. C.M. Schulten en F.J.M. Smits. Staatsuitgeverij Den Haag 1980. ISBN 90-12-02313-7

Bericht van de 10 daagse veldtocht;

België en Noord-Brabant in de frontlijn. Door J.G. Kikkert. Uitgever Donker Rotterdam 1980. ISBN 90-6100-166-8. (In de noten 'Bericht' genoemd) Bibliotheek: eu-belg 944.8 Trefwoord: Tiendaagse veldtocht.

Armamentaria

Uitgave (jaarlijkse) van de stichting 'Vrienden van het legermuseum' Studio-Druk BV Den Haag Aflevering 16 jaargang 1981 en Aflevering 17 jaargang 1982.

Nederlandsche Krijgsgeschiedenis van 1568 tot heden (1935)

Herdruk van een origineel in 1978. Uitgave Frits Knuf Bv. ISBN 90.6027-279X. Oorspronkelijke titel "Be-knopt overzicht van de belangrijkste gebeurtenissen uit de Nederlandse krijgsgeschiedenis van 1568 tot heden (1935) door I.L. Uijterschout. (In de noten Uijterschout genoemd) Bibliotheek: 399.2 Trefwoord: Krijgsmacht; Nederland; geschiedenis

De Belgische Beroerte:

De Tiendaagse veldtocht en de scheuring der Nederlanden 1830-1839. Amsterdam Wetenschappelijke uitgeverij 1973 ISBN 90-214-2761-3. Bibliotheek 934.8

12. Bronnen uit het Algemeen Rijksarchief Den Haag

Onderzoek naar aanleiding van de Militair Willeminus van Gessel die in 1831 aan de tiendaagse veldtocht in België heeft deelgenomen. Daarbij is er nog een Van Gessel boven water gekomen.

Rijksarchief¹⁰ Den Haag. Daar bevinden zich de stamboeken van Nederlandse militairen. Vanaf ca. 1795 tot 1815 voor de Bataafse republiek en het Koninkrijk onder de broer van Napoleon. En ook voor de latere periode zijn er stamboeken bewaard.

Voor het vinden van militairen uit de periode ca. 1828 en later, is het inventaris nummer **2.13.09** erg belangrijk. Hierin vinden we voor elk legeronderdeel een aparte klapper op de namen (klapper is een naamlijst) De klappers zijn niet strikt alfabetisch maar met enig zoeken zijn de gezochte personen snel te vinden. Bij de naam vinden we o.a. het stamboeknummer. (Het nummer waaronder de militair ingeschreven staat) In inventaris 2.13.09 vinden we de reeksen stamboeknummers. Als voorbeeld de stamboeknummers van 14003-22008 klapper 104. Uit de 18e eeuw is een groot aantal militaire stamboeken bewaard gebleven over de periode 1795-1813. In klapper 104 bij het gezochte stamboeknummer vinden we nadere beschrijving van de gezochte persoon. Zo vond ik via de inventarissen en de klappers ook gegevens van andere Van Gessel's die als soldaat hebben gediend. Een getypte naamklapper is aanwezig.

13. Archief raad van state afdeling 2

NAAMKLAPPERS

Naamklappers in de inventarissenkast waarin namen en vaak verwijzingen naar de originele stukken waaruit deze klappers zijn samengesteld. 2.01.16 t/m 2.01.18 en 2.01.20 en 2.01.34 t/m 2.01.38

ROUTE:

Op zoek naar een milicien kan via het **stamboeknummer** en afdelingsnummer.

Op zoek naar een milicien kan via de **persoonsnaam**

(Bv. 7e afdeling infanterie. stamboeknummer 2218 (= fictief)

Zoek eerst met behulp van het afdeling op hoe dit onderdeel is vernummerd.(Bv 5e bataljon Nationale Militie is opgegaan in 7e regiment infanterie en daarna 7e afd. inf. Onder deze afdeling gaan zoeken waar het stamboeknummer binnen past.

(Bv 2218 valt tussen 1977-2820 dus inventarisnummer 201)

Ook kan in de serie betrekking hebbend op de Afdeling waarin de milicien gediend heeft gezocht worden in de naamklappers deze geeft naam en een stamboeknummer weer) Eveneens kan in de naamklappers uit de inventariskast het een en ander worden opgezocht.

2.01.19 Inventaris met naamlijsten, stamboeken etc. zijn afkomstig uit de archieven van de raad van state en ministerie van oorlog.

¹⁰ De met een * gemerkte inventarissen heb ik ingezien en de gevonden gegevens daarbij beschreven. Gezocht is op de naam Van Gessel en summier op de naam Formijn Vermijn en andere fonetische varianten. Hier en daar werd ook de naam van Gestel genoteerd.

De eigenlijke serie stamboeken zijn onvolledig. Door het opnemen van andere bescheiden zoals conduitestaten en pensioenstaten is enigszins tegemoet gekomen aan bovengenoemde bezwaren.

Alle in deze stukken vermelde militairen zijn opgenomen in de klappers van voor 1813. (2.01.16 t/m 18 en 2.01.34 t/m 38 en 2.01.20) En de overlijdensakten van Nederlanders in Franse krijgsdienst. invnr. 2.01.19 lopend van 1792-1815.

2.13.09 Idem. Een ouder exemplaar van dit inventarisnummer hand getikt.

14. Geraadpleegde archivalia

- 2.01.12 Inventaris van het Archief van het departement van binnenlandse zaken 1796-1813
126* Afgegeven paspoorten 1798-1799
127* Afgegeven paspoorten 1800-1802
128* Klapper op de afgegeven paspoorten 1799-1802
- 2.01.15 146* Naamlijsten gesneuvelde gevangengenomen en gewonde soldaten 1799-1809
147* Namen
148* Namen C-F
149* Namen G-H (extract mortuaris)
155* Alfabetische klapper op overleden soldaten in Franse krijgsdienst 1792-1815 (zie ook 2.01.16 tm 18 en 2.01.34 t/m 38 en 2.01.20 (Eenzelfde klapper is aanwezig in de inventariskast)
- 2.01.16 Stamboeken van officieren onderofficieren en minderen der landmacht 1795-1813. (Geen Van Gessel)
- 2.01.18 Stamboek en klapper militairen 1795-1813
- 2.01.19 Inventaris met naamlijsten, stamboeken etc. zijn afkomstig uit de archieven van de raad van state en ministerie van oorlog.
De eigenlijke serie stamboeken zijn onvolledig. Door het opnemen van andere bescheiden zoals conduitestaten en pensioenstaten is enigszins tegemoet gekomen aan bovengenoemde bezwaren.
Alle in deze stukken vermelde militairen zijn opgenomen in de klappers van voor 1813. (2.01.16 t/m 18 en 2.01.34 t/m 38 en 2.01.20) En de overlijdensakten van Nederlanders in Franse krijgsdienst. invnr. 2.01.19 lopend van 1792-1815.
- 2.01.19 Klapper op de overlijdensakten van Nederlandse soldaten in Franse krijgsdienst 1792-1815.
(Geen Van Gessel)
- 2.09.12 363-392* personeel 13e afdeling infanterie 1 pak
274-329* personeel 9e afdeling infanterie 1 pak
- 2.13.09 Militaire stamboeken officieren onderofficieren en minderen der Nederlandse landmacht 1813-1845

- 2.13.09 (95)*
Klaas van Gessel sbrn 2481. Zoon van Gerrit van Gessel en Peterke van Aalst geboren te Zoelen 24-2-11792 laatst wonende te Zoelen lang 5 voet 6 duim en 4 streek. Gezicht rond, voorhoofd lang, oogen blauw, mond ordinair, kin rond, haar bruin en geen merkbare teekenen. Tot de landmilitie 18-5-1815 uit het distrikt Nijmegen canton Tiel gemeente Zoelen heeft bij oproeping getrokken nummer 14. Fuselier uit dienst 13-3-1820. (geen veldtochten etc. NB. ook hier veel streekgenoten uit Tiel, Varik, Zoelen, Drumpt, etc.)
- 2.13.09 (119a)* Gevonden in deze inventaris 2.13.09 (119a) 13e afdeling infant.
K. van Gessel stamboeknummer 2481 fol. 154 (zie 2.13.09 (95))
Willeminus van Gessel stamboeknummer 15310. Hij woonde voor het laatst in Zoelen. Op 7-5-1828 ingedeeld als Milicien voor den tijd van 5 jaren zijne loteling van de ligting 1828 (reserve). Opmerking: in dit nummer voor en na de inschrijving van Willeminus veel soldaten uit de omgeving van Tiel en de Tielerwaard.
- 2.13.09* Militaire stamboeken. De benaming van de legeronderdelen zijn gekozen in het jaar 1844. Er is een klapper op de namen 119a en 119b. Wanneer m.b.v. de klappers 119a En b de stamboeknummers van de gezochte soldaten zijn gevonden dan kan in hetzelfde inventaris aan de hand van het stamboeknummer, de juiste klapper worden aangevraagd. Voor Willeminus bleek dat klapper 104 te zijn.
- 2.13.09 (119B)*
 Adrianus van **Gestel** sbrn 20210
 Johannis van **Gestel** sbrn 24522
 Theodorus van **Gestel** sbrn 25286
- 2.13.09 (278a)*
- 2.13.09 (278b)* 9e afdeling infanterie. (1830-1839)
Antonis van Gessel sbrn 22576 in 1833
Leendert van Gessel sbrn 22783 in 1833 2.13.09 (242) Leendert van Gessel
Gerrit van Gessel sbrn 26949 in 1838 9e afdeling infanterie
 Johannes Petrus van **Gestel** sbrn 22770
- 2.13.09 (278c) Later nog eens doornemen op van Gessel en Formijne (Vermijn)
- 2.13.09 **Leendert van Gessel** 2e afdeling infanterie sbrn 14931
- 2.13.09 270* **Leendert van Gessel** sbrn 22783 afkomstig van de 2e afdeling infanterie numero 14931. Vader is Renier van Gessel en moeder Lena Knuijt geboren te Ovezande 5 september 1808 laatst wonende te Ovezande lang 1 ellen 6 palmen drie duimen en drie strepen. Aangezicht breed, voorhoofd ordinair, oogen blauw, haar en wenkbrauwen bruin, neus dik, mond ordinair, kin spits, geen merkbare teekenen. Op 1 juli 1833 overgenomen van de 2e afdeling infanterie ingevolge aanschrijven van het departement van oorlog 23-juni 1833 nummer 33.
 Van tevoren gediend bij de 2e afdeling infanterie op den 1 mei 1827 ingedeeld als milicien voor den tijd van 5 jaren, zijne loteling van de ligting 1827 (reserve) uit de provincie Zeeland gemeente Ovezande onder nummer 5 tot 1 juli 1833 overgegaan bij den 9e afdeling infanterie.

Gedane veldtogten bekomen wonden uitstekende daden;
1830 Bij het mobiele leger bij gelegenheid van de opstand in België.
1831 en 1832 op het Vlaamsch hoofd.
Op 26 december 1832 gevangen naar Frankrijk gevoerd en op 6 juni 1833 terug.
Metalen kruis 20 maart 1832.
Medaille voor de citadel van Antwerpen.
Op 15 november 1836 gepasporteerd wegens expiratie van dienst ingevolge autorisatie de 27 september 1836 no 21.

- 2.13.09 (270) **Antonius Gessel** (zonder **van** !) sbnr 22576 zoon van Henricus Gessel en Alida Breda geboren Groningen 2-1-1808 lang 1 el en 6 palmen en 7 duim. Op 1 juli 1833 overgenomen van de 2e afdeling infanterie ingevolge aanschrijven van het departement van oorlog 23-6-1833 nummer 33. Soldaat bij de 8e afdeling infanterie 8-10-1830 tot 11-5-1831. Overgegaan bij de 2e afdeling ingevolge autorisatie departement van oorlog d.d. 6-5-1831 nummer 20. Had zich geëngageerd bij de 8e afdeling infanterie op 8-10-1830 als soldaat voor de tijd van zes jaar 2 maanden en 23 dagen aan handgeld toegestaan 15 gulden. Tot 1 juli 1833 overgegaan bij de 9e afdeling infanterie. Gedane veldtochten enzovoorts; 1831 In de vesting Breda bij gelegenheid van de opstand in België. In 1832 op het Vlaamsch hoofd en in de vesting Breda. Op 26 december 1832 gevangen naar Frankrijk gevoerd en op 6 juni 1833 weer terug. Medaille voor de citadel van Antwerpen. In Gorkum tot 1831 en op 22 mei 1834 overgegaan bij de 2e divisie van het algemeen depot der landmacht no 33 ingevolge ministeriële autorisatie dd 24 mei 1834 no 56.
- 2.13.12 Klapper ter controle op de traktementen van officieren etc. 1817-1844 (een serie van Gestel's Aanvraagvoorbeeld; 2.13.12(226) zie folio 364.
- 2.13.13 Metalen kruizen en medailles.
1246-1250 Militairen voorgedragen voor beloning of bevordering bij het beleg van Antwerpen.
- 2.13.42 Klapper op de metalen kruizen en bronzen medailles uitgereikt aan degenen die de aan 10-daagse veldtocht hebben deelgenomen. Met vermelding van de certificaten. Hierin staan alleen vermeld die in dienst van het leger waren en niet lid van een schutterij. Deze vinden we in klapper 3.9.12
Metalen kruis; Aan het personeel van de 13e afdeling infanterie. inventarisnummer 2.13.42 (363-392)
A. Gessel 155/36; 196/36; 1239/304
L. van Gessel 1239/516 (9e afdeling infant., 2e batal., 4e compagnie).
W. van Gessel 372/432.

Aanvragen 2.13.42 (372) Voor Willeminus pagina of nummer 432.

372/432 Fuselier **Willeminus van Gessel** 13e afdeling infanterie 1e bataljon. Voor de eerste dagen van augustus 1831. Opgemaakt 19-10-1831 te Maastricht De majoor commandant van het 1e bat. 13e afdeling Menso (Cornelis Hendrik).

1239/304 Fuselier **Anthonie Gessel**. Citadel van Antwerpen op 't Vlaamsch Hoofd, onder sergeant majoor Engelvaart. Antonius Gessel sedert 11-6-1831 in het hospitaal te Delft. In 1e compagnie van de 2e afdeling infanterie reserve bataljon 1e comp. Zal

zijn metalen kruis na terugkeer in Breda ontvangen. Antonius raakte vermoedelijk gewond op of voor 6-6-1831. (maar hij kan ook gewoon ziek zijn geworden.)

2.13.42 (363-392) **L. van Gessel** 1239/516 (9e afdeling infant., 2e batal., 4e compagnie.

2.13.42 En 1239/516 **Leendert van Gessel** fuselier 9e afdeling 2e bat. 4e compagnie. Medailles voor de citadel van Antwerpen (Vlaamsch hoofd) Bewijs van aandenken ingesteld bij zijne majesteits besluit nummer 122 op 31-5-1833. De majoor commanderende het 2e bataljon 9e afdeling infanterie (Leonard Adriaan Meier) getekend voor gezien Generaal der infanterie Chassé.

196/36 Dienstplichtigen van wie nader opgave is gevraagd. Breda.

Antonius Gessel Fuselier 2e afdeling infanterie reserve bataljon, 1e compagnie. Op 28-5-1831 overgenomen van de 8e afdeling infanterie te Groningen. Op 11-6-1831 in het hospitaal van Delft. Terug in Breda op 10-3-1832. Het advies van de opperbevelhebber van Breda: Voor de betreffende 8 fuseliers deze allen hebben blijkens hun staat van dienst slechts zeer kort in vestingdienst geweest. Of zij aanspraak kunnen maken op het metalen kruis moet aan het departement van oorlog worden overgelaten. Opgemaakt ten gevolge van de aanschrijving van de heer generaal majoor opperbevelhebber Wildeman van de vesting Breda 2-10-1832 . Medeondertekenaar Kapitein Charlier.

15. Nederlands Leger- en Wapenmuseum "Generaal Hofer te Leiden

Op 3-3-1995 ben ik naar het legermuseum geweest om afbeeldingen van uniformen op te zoeken van de fuseliers infanteristen uit de periode 1828-1837. Dit n.a.v. het verhaal van Willeminus van Gessel. Het museum en de vertoonde uniformen is grotendeels gevuld met materiaal van onderofficieren en hogere rangen. Ook de boeken en boekjes gaan vaak over officieren en de hoge rangen. Het uniform van een gewone milicien infanterist hebben wij dan ook niet gevonden. Gelukkig is er in het museum een bibliotheek waar veel materiaal beheerd wordt over allerlei militaire zaken. Ook uniformen hebben een plaats in de collectie boeken. Via een index die ons door het personeel was aangereikt vonden we:

Onder het onderwerp **Uniformen** in Nederland;

Signatuur:

U 56-10	Verzameling Hogerwaard Koninklijk Hollands Leger 1806-1810
F 124	Nederlandse Armee (foto's) Nat.Mil.Inf. sold. 5e afdeling
U 79-10	Nederlandse Armee Soldaten der afd. Groot en marstenuw (ruwe tekening van gemaakt)
U 68-10	Hoyneck van Papendrecht Koninkrijk der Nederlanden 1813-1929 Beschrijving van de uniformen op blz. 92. Infanterie: Schako met koperen zonnenummer, koperen stormbanden met een rode bel voor de fuseliers. De rok heeft blauwe opslagen in 1829. De panden worden aan weerszijden opgeslagen. Witte schouderlappen. Donkergrijze broek met rode bies. Donkergrijze kapokjas met witte gulp aan de kraag. Blauw mouwvest met blauwe kraag.
U 56	Nummer 34 Derde Regiment Huzaren.

U 253

Richard Knotel. In de banden 10-11-12 staan op losse platen uniformen afgebeeld van Nederlandse militairen van 17e eeuw af. In de banden 10-12-13-18 staan de Belgische uniformen.

Tevens zijn twee delen Armamentarium aangeschaft nodig voor de achtergrond informatie over de tiendaagse veldtocht in 1831. Prijs per stuk 10,00.